

Anne Nevgi
anne.nevgi@helsinki.fi

Eettisyys ja opettajan pedagoginen ajattelu

Opettajan pedagogiseen osaamiseen kuuluu olennaisena osana opetustyön eettisyys ja opettajan eettinen ajattelu ja taito ratkaista vaikeita ja monimutkaisia tilanteita, joita syntyy vuorovaikutuksessa opiskelijoiden kanssa. Opetustyö on toisen ihmisen tukemista ja auttamista, kannustamista ja ohjaamista, mutta myös rehellisesti ja kriittisesti ongelmallisista aiheista keskustelua. Oppimislähtöisyys asettaa vaatimuksia myös opettajan pedagogisille taidoille ja pedagogiselle ajattelulle, erityisesti opetustyön eettisyydelle.

Tässä numerossa julkaistavat artikkelit tarjoavat laajasti uusia ideoita opetuksen kehittämiseen, opettajana kehittymiseen ja pedagogisen koulutusten käytäntöjen kehittämiseen. Artikkeleita yhdistävä teema on eettisesti haasteelliset opetustilanteet ja -menetelmät sekä näihin ongelmiin ratkaisuksi kehitetyt uudet oppimisen arvioinnin keinot, kriittisen ajattelun ja asiantuntijuuden kehittämistä edistävät opetusmenetelmät. Myös opettajien pedagoginen kehittyminen ja yhteisöllisyys sekä opiskelijoiden hyvinvointi nousevat esiin artikkeleissa.

Lukiessani julkaistavaksi tarjottuja artikkeleita, mieleeni nousi kysymys missä määrin opetustyöhön liittyviä eettisiä kysymyksiä käsitellään yliopistopedagogiikan koulutuksissa ja miten opettajia tuetaan tunnistamaan opetustyön eettisyyden vaatimuksia. Opetustyön eettisyyttä tarkastellaan ehkä eniten niillä yliopistopedagogiikan kursseilla, joilla käsitellään oppimisen arviointia ja palautteen antamista. Oikeudenmukaisuus, tasapuolisuus ja osuvuus ovat keskeisiä kysymyksiä arviointikeinoja ja -menetelmiä valittaessa ja arvioitaessa opiskelijoiden oppimistehäviä ja suorituksia. Opettaja joutuu myös itse arvioimaan omaan toimintaansa ja arviointinsa oikeudenmukaisuutta. Palautteen antaminen koetaan usein erittäin haasteelliseksi, erityisesti silloin kun opiskelijan tekemä tehtävä vastaa vain heikosti osaamistavoitteita. Miten antaa rakentavaa palautetta samalla kuitenkin ollen riittävän kriittinen ja osoittaen selkeästi työn puutteet.

Tämän numeron artikkeleissa tarjotaan innovatiivisia ratkaisuja opettajalle opiskelijoiden tieteellisen ajattelun kehittämisen tukemiseen. Tieteellisen tekstin kirjoittamisen ohjaamiseen ja palautteen antamiseen on Jyväskylän yliopistossa kehitetty verkkotyökalu, Pohtimiskaavio, jonka käytöstä saatuja kokemuksia esittelevät Raija Pirt-

timaa, Carita Kiili ja Miika Marttunen artikkelissaan *Pohtimiskaavio yliopisto-opiskelijoiden tekstitaitoja tukemassa*. Artikkelissa tuodaan esiin opiskelijoiden kokemuksia ja kehittämis ehdotuksia. Tällainen verkkotyökalu tukee tieteellisten tekstien analyttistä lukemista ja auttaa näin opiskelijoita kehittämään kriittistä lähestymistapaa ja kriittistä ajattelua. Gradujen ohjauksessa tulevat usein esiin opiskelijoiden vaikeudet kirjoittaa. Minna Santaola kertoo artikkelissaan *Kirjoituskurssilta helpotusta graduntekijän rimakauhuun* kehittämästään kirjoittamiskoulusta, jossa vapaakirjoittamisen ja muiden kirjoitustehtävien avulla on onnistuttu purkamaan kirjoittamisen esteitä ja saatu vähennettyä graduaan tekevien opiskelijoiden ahdistusta.

Tieteellisten tekstien kirjoittamisen oppiminen on keskeinen osaamistavoite yliopistokoulutuksessa ja opettajien vaativana tehtävänä on ohjata tieteellistä työprosessia, mutta myös arvioida lopputuotoksia eli opinnäytetöitä ja muita tieteellisiä tekstejä. Näiden arviointitehtävään liittyy vaikea ja arkaluonteinen kysymys mahdollisesta oppimistehävässä olevasta vilpistä tai plagioinnista. Plagionnin lisääntymisestä opinnäytetöissä on kannettu huolta erityisesti viime vuosikymmenen loppupuolelta alkaen, kun mahdollisuudet tekstien kopioimiseen lisääntyivät internetin kehittymisen myötä räjähdysmäisesti. Tämä on johtanut yliopistoissa erilaisten plagiaatintunnistujärjestelmien käyttöönottamiseen opettajien tarkistustyön helpottamiseksi, mutta myös samalla antanut heille työkaluja tieteellisen kirjoittamisen ohjaamiseen.

Tämän numeron tieteellisessä tutkimusartikkelissa Elisa Huotari, Erika Löfström ja Pauliina Kupila esittelevät opettajien ja opiskelijoiden kokemuksia plagiaatintunnistamisjärjestelmän käytöstä opinnäytetöiden ja muiden tekstien tarkastuksessa ja tieteellisen kirjoittamisen ohjaamisessa. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että opiskelijoiden ja opettajien kokemukset eroavat toisistaan siten, että ne plagionnin muodot, mitä opiskelijat pitivät vakavina, eivät opettajien mukaan kuitenkaan olleet kovin yleisiä, eli ne eivät juuri näy päivittäisessä työssä. Toisaalta plagionnin muodot, joita opiskelijat eivät pitäneet vakavina tai jopa lainkaan plagiointina, ovat opettajien mukaan niitä, joita käytännössä esiintyy paljon. Tutkimus tuo esiin myös plagiaatintunnistujärjestelmän vähäisen käytön tieteelli-

sen kirjoituksen ohjauksessa. Opettajat kokevat, että heillä on edelleen vastuu opinnäytetyön laadun varmistamisesta ja arvioinnissa. Artikkelissa tuodaan esiin tutkimustulosten perusteella tunnistettuja koulutustarpeita, joita ehkä opettajan työn eettisyyden näkökulmasta ovat nimenomaan opettajan keinot ja taidot ohjata tieteellistä työprosessia ja kirjoittamista huomioiden emotionaaliset tekijät. Kirjoittajat ehdottavatkin yliopistopedagogiikan koulutukseen tieteellisen kirjoittamisen pedagogiikkaa ja tällaiseen koulutukseen tulisi sisällyttää myös kirjoitusprosessien ohjauksen eettisyyden käsittelyä.

Tunteiden merkitystä oppimisen arvioinnissa pohtii Marjo Savijärvi Keskustelua-osion artikkelissaan *Tunteet pelissä: Arviointiin ja oppimiseen liittyvistä tunteista*. Arviointi ja erityisesti opinnäytetyön ohjaus ja siihen liittyvä arviointi ovat opettajille ja ohjaajille voimakkaita tuntei-

ta herättäviä tehtäviä. Tunteiden käsittelyä tukemaan tulisi kehittää työyhteisöä, jossa on mahdollista avoimesti ja luottamuksellisesti keskustella arviointiin ja ohjaukseen liittyvistä tunteista ja erilaiset vertaismentoroinnin muodot voisivat toimia erinomaisesti.

Melisa Stevanovic ja Elina Weiste pohtivat artikkelissaan opettajan valta-asemaa ja pedagogisia ratkaisuja. Oppimislähtöisyys ja opettajan rooli fasilitaattorina ja ryhmäprosessien taustatukena saattavat olla haasteellisia opettajalle, koska opettajan on vaikeampi osoittaa opiskelijoille omaavansa tieteellistä kompetenssia kuin perinteisessä luento-opetuksessa. Artikkelit tarjoaa kiinnostavia näkökulmia opettajien ja opiskelijoiden välisten valtasuhteiden ymmärtämiseen. Valtasuhteiden tarkastelu ja niistä tietoiseksi tuleminen on tärkeää yliopiston opettajan eettisen ajattelun kehittymiselle.

Toivotan lukijoillemme antoisia lukuhetkiä lehtemme artikkeleiden parissa!

Anne Nevgi
päätoimittaja